

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

CHRIS

MREŽA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA U SRBIJI CHRIS
NETWORK OF THE COMMITTEES FOR HUMAN RIGHTS IN SERBIA

CENTAR ZA MIR I RAZVOJ DEMOKRATIJE

ISTRAŽIVANJE

RAD I EFIKASNOST JAVNOG
TUŽILAŠTVA U VEZI SA
KRIVIČNIM PRIJAVAMA
KOJE SE ODOSE NA
POVREDE LJUDSKIH PRAVA

BEOGRAD • 2012

CENTAR ZA MIR I RAZVOJ DEMOKRATIJE

Izdavač

Centar za mir i razvoj demokratije (CEMIR)

Mileševska 51, Beograd

Tel.: (+381 11) 308 99 78

Faks: (+381 11) 308 99 79

cemir@cemir.org.rs

www.cemir.org.rs

Za izdavača

Marina Jelić

Tehnički urednik

Irena Đaković

Tiraž

300

ISBN 978-86-82297-91-8

Priprema i štampa

Dosije studio, Beograd

CENTAR ZA MIR I RAZVOJ DEMOKRATIJE

ISTRAŽIVANJE
RAD I EFIKASNOST JAVNOG
TUŽILAŠTVA U VEZI SA
KRIVIČNIM PRIJAVAMA
KOJE SE ODNOSU NA
POVREDE LJUDSKIH PRAVA

BEOGRAD • 2012

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

CHRIS
MREŽA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA U SRBIJI CHRIS
NETWORK OF THE COMMITTEES FOR HUMAN RIGHTS IN SERBIA

Publikacija i istraživanje su rezultat zajedničkog angažmana Centra za mir i razvoj demokratije, Fondacije za otvoreno društvo i Mreže odbora za ljudska prava u Srbiji (CHRIS). Sprovođenje istraživanja i objavljivanje ove publikacije podržala je Fondacija za otvoreno društvo.

UVODNA REČ

Poslednjih godina česta tema diskusija u javnosti bio je problem reforme pravosuđa, kao i rada pravosudnih organa uopšte. Uglavnom se naglašavalo kako sudstvo mora da ostane nezavisno od svih vrsta pritisaka – političkih, medijskih i drugih. Jedan od velikih problema u pravosuđu je i problem korupcije, o čemu se, takođe, danas mnogo otvorenije govori – ponekad čak i na senzacionalistički način. Bilo kako bilo, jedan segment rada pravosuđa uvek nekako ostaje van polja interesovanja šire javnosti – rad javnih tužilaštava. Čini se da sve što se može reći o radu sudstva, prvenstveno o potrebi nezavisnosti sudova i sudija, isto tako se može reći i o javnim tužiocima.

Posebno značajnim smatramo utvrđivanje i povećanje broja predmeta u pravosuđu iz oblasti krivičnogpravne zaštite ljudskih prava. Čini se da postoji izrazita potreba podizanja društvene svesti o mogućnosti zaštite ljudskih prava putem postupaka u kojima se utvrđuje povreda osnovnih ljudskih prava. Ovaj segment krivičnogpravne zaštite uvek nekako ostaje van polja interesovanja šire javnosti.

Naravno, mnogo su očitije i jasnije indicije problema (ne)zavisnosti pravosudnih i/ili tužilačkih organa zbog političkih ili ekonomskih pritisaka, ali smatramo da je problem podnošenja i iznad svega pravilnog i akuratnog procesuiranja krivičnih prijava iz oblasti krivičnogpravne zaštite ljudskih prava od strane javnih tužilaštava od izuzetne važnosti za podizanje svih socijalnih kvaliteta našeg društva.

Pravna teorija i praksa više se trude da osiguraju nezavisnost sudova i sudija jer to, na izvestan način, nesumnjivo, predstavlja veliku branu za kršenje osnovnih ljudskih prava. Da bi se osigurala vladavina prava, nije dovoljno samo da se osigura da nijedan nevin čovek ne bude osuđen, već je takođe važno da što više krivih dobije zasluženu kaznu. Ako je jedan od osnovnih ideala vladavine prava da se obezbedi jednakost svih građana pred sudom i zakonom, onda to podrazumeva da pojedinci, bez obzira na to ko su oni i koliko su uticajni, ne mogu da izbegnu optužnicu za počinjena krivična dela, kao i da će u kriminalnoj istrazi broj povlašćenih (povlašćenih iz bilo kog razloga) biti sveden na minimum. A uverenje javnog mnjenja danas je takvo da postoji mnogo onih koji su privilegovani, kojima je dozvoljeno ono što je drugima zabranjeno. Postojanje ličnosti koje su iz bilo kog razloga u povoljnijem položaju u sistemu procesuiranja krivičnih dela od drugih osumnjičenih ili okrivljenih ima poguban uticaj pre svega na poverenje u pravosudni sistem, a samim tim i na čitavo društvo. Iznad svega, problem povreda ili nepoštovanja ljudskih prava u svim ovim i ovakvim postupcima ostaje van domašaja stručne javnosti i medija, a naročito pravosudnih organa.

Poseban problem u velikom broju slučajeva predstavljaju sporost i neefikasnost sudstva u procesuiranju pojedinih krivičnih dela, koje se mogu podvesti pod poseban segment povrede ili kršenja ljudskih prava. Ponekad protekne više meseci od krivične prijave do podizanja optužnice za pojedina krivična dela, dok u drugim slučajevima dužina trajanja pojedinačnih krivičnih postupaka dovodi do relativizovanja pojedinih krivičnih dela. Na ovaj način stvara se mišljenje da zbog dužine trajanja pojedinih postupaka odgovorni za svoja dela bivaju prekasno ako uopšte i kažnjeni, kao i da počinioци najtežih krivičnih dela uperenih, na izvestan način, protiv čitavog društva ostaju van domašaja zakona. Time se stvara nepoverenje građana u policiju i javno tužilaštvo, i postavlja se pitanje o nezavisnosti tužilaštva od političkih a, možda presudno, i od ekonomskih interesa pojedinaca. O ovom problemu, a naročito o problemu nezakonito ili pogrešno utamničenih naš Centar je već ranije ukazivao.¹

Prema rezultatima istraživanja kaznene politike sudova koje je Centar za mir i razvoj demokratije sproveo 2006. godine, jasno se može videti da su tužilaštva bila uglavnom spora i neefikasna u svom radu u svim predmetima. Ono što posebno iznenađuje jeste da su tužilaštva postala još sporija i neefikasnija od 2000. godine naovamo², kad se očekivalo upravo suprotno, da će se njihov rad poboljšati.

Tabela broj 1³
Period od podnošenja krivične prijave
do podizanja optužnice za sva krivična dela

Godina	Do 3 mes.	3–6 mes.	6–12 mes.	Preko 12 mes.
1994.	54,2	20,2	13,1	12,5
1995.	55,7	20,3	11,6	12,4
1996.	53,1	21,6	12,8	12,5
1997.	54,4	20,8	10,6	14,2
1998.	52,6	19,8	11,4	16,2
1999.	51,2	21,6	12,7	14,5
2000.	47,4	18,3	16,2	18,1

- 1 Nataša Mrvić-Petrović i Zdravko M. Petrović, *Naknada štete zbog neosnovanog lišenja slobode ili neosnovane osude*, Centar za mir i razvoj demokratije, Beograd 2008.
- 2 Jovan Ćirić i grupa autora, *Javni tužioci i njihova uloga u uspostavljanju vladavine prava*, Centar za mir i razvoj demokratije, Beograd 2006. godine; Nataša Mrvić-Petrović i Zdravko M. Petrović, *Naknada štete zbog neosnovanog lišenja slobode ili neosnovane osude*, Centar za mir i razvoj demokratije, Beograd 2008.
- 3 Jovan Ćirić, Đorđe Đorđević i Robert Sepi, *Kaznena politika sudova u Srbiji*, Centar za mir i razvoj demokratije, Beograd 2006.

Godina	Do 3 mes.	3–6 mes.	6–12 mes.	Preko 12 mes.
2001.	46,2	17,7	17,1	19,0
2002.	45,8	20,1	15,4	18,7
2003.	44,9	18,8	16,9	19,4
Ukupan prosek	50,5	19,9	13,8	15,8

Brzina kojom javni tužioci reaguju u pojedinim situacijama svakako je veoma važan pokazatelj efikasnosti i adekvatnosti jedne kriminalne politike jer, naravno, nije nimalo svejedno da li će država na jedan slučaj kriminala reagovati odmah ili sa manjim ili većim zakašnjenjem, s obzirom na to da se „zakasnela pravda“ u pojedinim situacijama zbilja može pojaviti i kao svojevrsna nepravda. „Ipak, brzina sa kojom su tužilaštva reagovala na pojedine i pojedinačne krivične prijave koje su dobijali, nije i ne mora biti jedini i najbolji mogući pokazatelj njihove efikasnosti i njihove uspešnosti. Treba svakako imati u vidu i ukupan broj podignutih optužnica. Naime, moglo bi se reći da ukoliko se u jednom društvu, iz godine u godinu, broj optuženih, kao i broj osuđenih, lica, nalazi u stalnom padu, onda mi možemo izvesti dve vrste zaključka – ili da je to društvo uspostavilo punu ekonomsku, političku i svaku drugu stabilnost, usled čega se kriminalitet u principu nalazi u opadanju, ili, što se čini da je upravo kod nas slučaj, da nešto nije u redu sa državnim organima zaduženim za progon učinilaca krivičnih dela.“⁴

Poseban problem je gotovo odsustvo postupanja javnih tužilaštava u predmetima koji imaju za krajnji cilj zaštitu i odbranu ljudskih prava. Broj podignutih optužnica koje imaju za cilj utvrđivanje odgovornosti počinioca za kršenje ljudskih prava u pravosuđu Srbije zanemarljivo je mali. Smatramo da je ovo problem kojem je neophodno posvetiti pažnju i o potrebi procesuiranja krivičnih delikata iz oblasti zaštite ljudskih prava treba ukazati celokupnoj društvenoj zajednici, a naročito javnim tužilaštvima.

Publikacija *Javno tužilaštvo i ljudska prava* koju vam predstavljamo treba da doprinese boljem razumevanju uloge i značaja javnog tužilaštva kao samostalnog državnog organa koji goni učinioce krivičnih i drugih kažnjivih dela i preduzima mere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti. Ljudska prava mogu da budu znatno ograničena i kršena i izvršenjem pojedinih krivičnih dela koja se posredno ili neposredno odnose na ljudska prava, tj. čijim činjenjem dolazi i do kršenja ljudskih prava pojedinca – fizičkog lica.

Publikacija koja je pred vama treba da upozna građane s tim šta su ljudska prava, kakva je uloga javnog tužilaštva u savremenoj državi u vezi sa zaštitom ljudskih prava, te da na osnovu istraživanja koje u okviru ove publikacije

⁴ Jovan Čirić i grupa autora, *Javni tužioci i njihova uloga u uspostavljanju vladavine prava*, Centar za mir i razvoj demokratije, Beograd 2006. godine, str. 74.

objavljujemo, ukaže na najčešća krivična dela koja iz takvih krivičnih prijava proizlaze, kao i kako javno tužilaštvo postupi po njima i kakva je „sudbina“ takvih krivičnih prijava.

Zato je publikacija strukturisana u tri dela. Prvi deo nastoji da objasni čitaocu koncept ljudskih prava, njegov razvoj i ustavne garancije ljudskih prava utvrđenih Ustavom Republike Srbije. Drugi deo čitaocu bliže objašnjava ulogu i značaj javnog tužilaštva u zaštiti ljudskih prava u srpskom pozitivno-pravnom sistemu, i to objašnjenjem unutrašnje organizacije tužilaštva, a posebno njegovih nadležnosti. Treći deo publikacije rezultat je istraživanja Centra za mir i razvoj demokratije, koje je sprovedeno u periodu od 1. januara do 1. jula 2010. godine u okviru projekta *Istraživanje o radu i efikasnosti javnih tužilaštava u Srbiji*. Centar je pokušao da putem upitnika koji je poslat lokalnim partnerima, pre svega nevladinim organizacijama, otkrije kako postupi javno tužilaštvo po krivičnim prijavama koje se odnose na različite situacije u kojima je došlo do navodne povrede ljudskih prava činjenjem krivičnih dela usled kojih je do takve navodne povrede i došlo. Treba naglasiti da do danas u Srbiji nije bilo relevantnog istraživanja o ulozi javnog tužilaštva u zaštiti ljudskih prava. Nakon ovog perioda, u 2011. godini, Centar je uz sugestije Fondacije za otvoreno društvo i uz pomoć Mreže odbora za ljudska prava u Srbiji (CHRIS) dopunio istraživanje novim podacima i zajedno sa CHRIS-om formulisao konačan sadržaj ove publikacije.

Ipak, istraživanje je imalo „limitiran“ domašaj jer smo od drugih nevladinih organizacija, pre svega branitelja ljudskih prava, očekivali da će nam dostaviti više relevantnih upitnika, što se nije desilo. Razlog svakako treba tražiti i u tome što većina nevladinih organizacija, usled nepostojanja Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, više i nema posebnu „službu“ koja bi pružala pravnu pomoć građanima ili im pomagala u pisanju i podnošenju krivičnih prijava, odnosno zastupala ih pred sudovima. Donošenje ovakvog zakona moglo bi da doprinese značajnijoj ulozi nevladinog sektora u pružanju besplatne pravne pomoći u vremenima koja nam tek predstoje.

Centar naročito želi da zahvali na podršci i saradnji programskom koordinatoru Fondacije za otvoreno društvo Mihajlu Čolaku i koordinatoru Mreže odbora za ljudska prava u Srbiji, Draganu Đorđeviću.

Marina Jelić
Centar za mir i razvoj demokratije

1. ISTRAŽIVANJE: RAD I EFIKASNOST JAVNOG TUŽILAŠTVA U VEZI SA KRIVIČNIM PRIJAVAMA KOJE SE ODNOSE NA POVREDE LJUDSKIH PRAVA

1.1. OPŠTI OSVRT

U toku istraživanja, koje je sproveo Centar za mir i razvoj demokratije u periodu od januara do kraja juna 2010. godine, pristiglo je ukupno 99 upitnika. Usled nedostataka popunjenih upitnika ali i zbog određenih ograničenja, jer je period obuhvatao podnošenje krivičnih prijava od 2004. do 2010. godine, a u tom vremenskom okviru prestali su da važe raniji krivični zakonici nakon stupanja na snagu novog Krivičnog zakonika Republike Srbije u januaru 2006. godine, pojedini upitnici nisu mogli da budu analizirani i nisu bili obuhvaćeni u određenim odeljcima istraživanja.

Istraživanje je obuhvatalo nekoliko podgrupa tema u nameri da se pokaže gde se najčešće u Srbiji podnose krivične prijave zbog povrede ljudskih prava, u vezi s kojim krivičnim delima, ko podnosi prijave zbog navodne povrede ljudskih prava, protiv koga se podnose, postupanje javnog tužioca po podnetim prijavama, razloge zbog kojih je došlo do odbacivanja krivičnih prijava, zatim, da li je podnosilac obavešten o odbacivanju krivične prijave, kao i da li je nakon odbacivanja krivične prijave od strane javnog tužioca, podnosilac prijave nastavio sa postupkom po privatnoj tužbi. Na kraju, ispitanici su „ocenili“ i da li imaju poverenja u rad tužilaštva.

Zato je istraživanje podeljeno u tri odeljka:

- 1) Posmatrani period i struktura krivičnih dela u prijavama zbog navodnih povreda ljudskih prava;
- 2) Podnosioci krivičnih prijava i lica protiv kojih je prijava podneta;
- 3) Rad i postupanje javnog tužioca po podnetim krivičnim prijavama.

Može se zapaziti da poslednji deo istraživanja ima najveći značaj sa stanovišta efikasnosti i rada javnog tužilaštva povodom podnetih krivičnih prijava zbog navodne povrede ljudskih prava.

Istraživanje je obavljeno, uglavnom, uz pomoć lokalnih nevladinih organizacija u preko 20 opština i gradova u Srbiji, ako se navedeni period u kome su krivične prijave podnete posmatra u celini.

1.2. POSMATRANI PERIOD I STRUKTURA KRIVIČNIH DELA U PRIJAVAMA ZBOG NAVODNIH POVREDA LJUDSKIH PRAVA

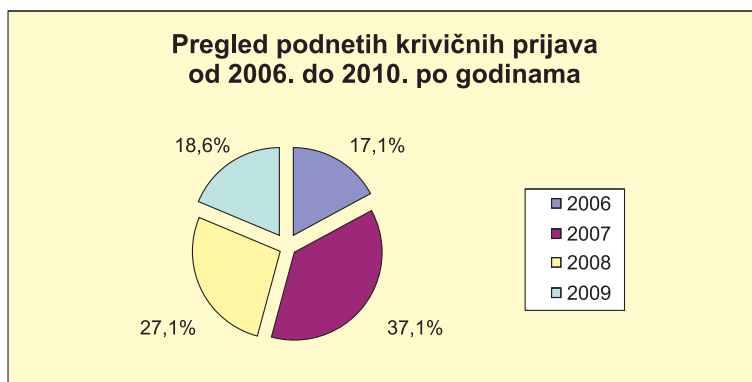
1.2.1. Period na koji se istraživanje odnosilo i mesto u kome je krivična prijava podneta

Period koji je trebalo da bude obuhvaćen istraživanjem, a u kome su podnete krivične prijave usled povrede ljudskih prava jeste period od januara 2004. do decembra 2009. godine. Međutim, već utvrđeni period doveo je do brojnih problema jer su od 2004. do 2006. godine važili raniji krivični zakони, tačnije Osnovni krivični zakon (SFRJ, SRJ, SCG) i Krivični zakon Republike Srbije (SRS, RS) koji su prestali da važe danom stupanja na snagu novog Krivičnog zakonika Republike Srbije, 2006. godine.

Zato su u ovom delu istraživanja obuhvaćena samo krivična dela navedena u krivičnim prijavama koja su prema podnosiocima pritužbe direktno ili indirektno dovela do navodne povrede ljudskih prava utvrđenih Krivičnim zakonikom Republike Srbije – KZRS koji je stupio na snagu 1. januara 2006. godine,⁵ odnosno krivične prijave podnete od tog momenta do decembra 2009. godine. Za ovaj period, pristiglo je *ukupno 70 pravilno i potpuno popunjenih delova upitnika* koji se odnose na ovaj segment istraživanja. Na kraju ovog dela istraživanja pomenućemo i 29 upitnika koji se odnose na podnete krivične prijave iz 2004. i 2005. godine, po odredbama ranije važećih krivičnih zakona.

Procentualno, najveći broj krivičnih prijava koje se odnose na navodne povrede ljudskih prava podnet je 2007. godine, ukupno 26 ili 37,1%. U toku 2008. godine podneto je 19 krivičnih prijava ili 27,1%, tokom 2009. godine 13 krivičnih prijava ili 18,6% i tokom 2006. godine 12 ili 17,1%. Razlog za relativno manji broj krivičnih prijava u toku 2006. godine treba tražiti i u činjenici da su navodna prijavljena krivična dela zbog povrede ljudskih prava bila povezana s pravnim situacijama koje su se dogodile tokom 2005. godine, kada su važile odredbe ranijeg Krivičnog zakonika, pa su i krivične prijave delimično podnošene za krivična dela utvrđena prema ranije važećim zakonima.

5 Krivični zakonik Republike Srbije, „Službeni glasnik RS“, br. 85/2005; 88/2005 – ispr. i 107/2005 – ispr.

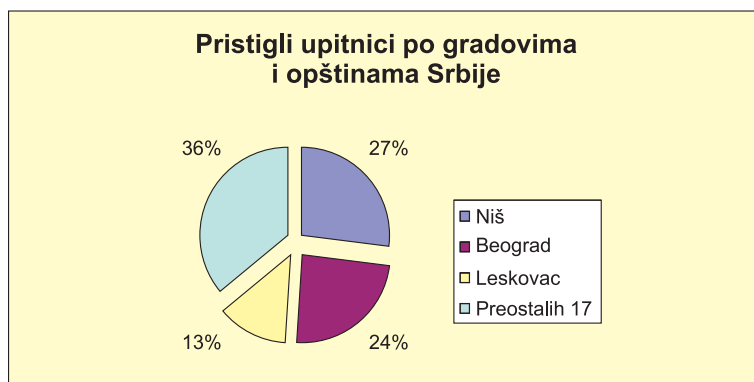

Krivične prijave često su podnošene za više krivičnih dela koja su prema podnosiocima pritužbe direktno ili indirektno dovela do navodne povrede ljudskih prava, tj. koja su u vezi sa kršenjem određenih ljudskih prava. Međutim, bilo je i slučajeva kada je krivična prijava podneta za samo jedno krivično delo (videćemo u kasnijem delu istraživanja, najčešće za krivično delo Zlostavljanje i mučenje i Izazivanje rasne, nacionalne i verske mržnje i netrpeljivosti).

Upitnici su pristigli iz sledećih 18 gradova i opština: Zaječar (1), Brus (1), Beograd (17), Niš (19), Leskovac (9), Valjevo (5), Negotin (1), Kuršumlija (1), Prokuplje (1), Pančevo (2), Pirot (1), Sečanj (1), Šabac (2), Apatin (1), Kikinda (1), Sombor (1), Novi Sad (2), Sremska Mitrovica (1), Požega (1) i Vranje (2).

Ocena je, nažalost, da i pored toga što je upitnik bio poslat velikom broju nevladinih organizacija, odnosno udruženjima građana, advokatima i pojedincima širom Srbije, na upitnike i pored nastojanja i čestih telefonskih poziva članova Centra, ipak, nije odgovoreno. Zato moramo da konstatujemo da se brojka od 20 lokalnih samouprava u kojima su bile podnete krivične prijave usled navodne povrede ljudskih prava ne može smatrati previše reprezentativnom, jer u Republici Srbiji ima preko 160 gradova i opština. To znači da su odgovori stigli od udruženja, advokata i pojedinaca koji imaju svoje sedište ili prebivalište u svega nešto više od 10% jedinica lokalne samouprave, što je, u izvesnoj meri, predstavljalo problem u daljem toku istraživanja.

Zato, na primer, ovaj podatak ne bi bio relevantan ako bismo ga posmatrali u vidu pitanja u kojim se gradovima i opštinama najčešće podnose krivične prijave zbog navodne povrede ljudskih prava. Kako je popunjavanje upitnika zavisilo od dobre volje lokalnih nevladinih organizacija, građana i advokata koji su imali želju da ovaj upitnik popune i pošalju Centru, ovaj podatak jedino možemo sagledati na osnovu procenta upitnika koji su pristigli iz pojedinih gradova i opština u Srbiji, bez izvođenja bilo kakvog drugog zaključka.

Iz Niša je pristiglo 27%, iz Beograda 24% popunjenih upitnika relevantnih za ovaj deo istraživanja, Leskovca 13%, a iz preostalih gradova i opština nešto više od jedne trećine ili 36%.

1.2.2. Struktura krivičnih dela obuhvaćenih krivičnim prijavama

Prema Krivičnom zakoniku Republike Srbije (2005), reč je o sledećim grupama krivičnih dela i konkretnim krivičnim delima na koja su se odnosile krivične prijave:

Krivična dela protiv života i tela

- čl. 121. Teška telesna povreda
- čl. 122. Laka telesna povreda

Krivična dela protiv slobode i prava čoveka i građanina

- čl. 128. Povreda ravnopravnosti
- čl. 135. Prinuda
- čl. 136. Iznudivanje iskaza
- čl. 137. Zlostavljanje i mučenje
- čl. 138. Ugrožavanje sigurnosti
- čl. 147. Povreda prava na podnošenje pravnog sredstva
- čl. 148. Povreda slobode govora i javnog istupanja
- čl. 151. Sprečavanje javnog skupa

Krivična dela protiv časti i ugleda

- čl. 171. Kleveta
- čl. 174. Povreda ugleda naroda, nacionalnih i etničkih grupa SCG

Krivična dela protiv polne slobode

- čl. 181. Obljuba zloupotrebom položaja

- čl. 182. Nedoovoljene polne radnje

Krivična dela protiv braka i porodice

- čl. 194. Nasilje u porodici

Krivična dela protiv zdravlja ljudi

- čl. 251. Nesavesno pružanje lekarske pomoći

Krivična dela protiv opšte sigurnosti ljudi i imovine

- čl. 278. Izazivanje opšte opasnosti

Krivična dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Republike Srbije i SCG

- čl. 317. Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti

Krivična dela protiv javnog reda i mira

- čl. 344. Nasilničko ponašanje
- čl. 345. Dogovor za izvršenje krivičnog dela
- čl. 346. Zločinačko udruživanje
- čl. 349. Učestvovanje u grupi koja izvrši krivično delo

Krivična dela protiv službene dužnosti

- čl. 359. Zloupotreba službenog položaja
- čl. 361. Nesavestan rad u službi

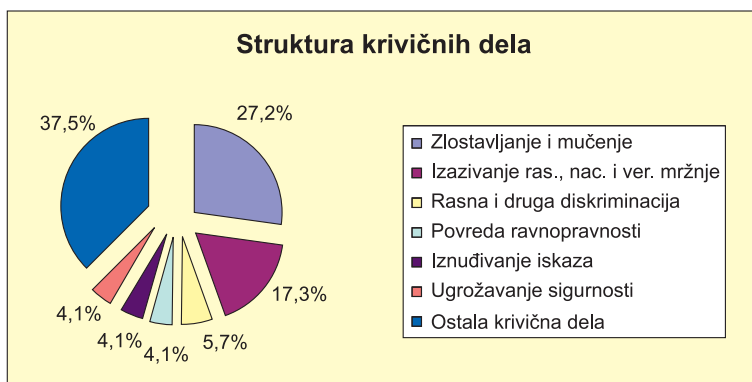
Krivična dela protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom

- čl. 387. Rasna i druga diskriminacija.

Od 25 krivičnih dela koja su bila navedena u krivičnim prijavama (krivične prijave su po pravilu podnošene za više krivičnih dela u ukupnom zbiru od 121 krivičnog dela) u 70 potpunih upitnika u ovom odeljku, od 2006. do 2010. godine, tj. od stupanja na snagu KZRS, najviše krivičnih prijava odnosilo se na krivična dela:

- zlostavljanje i mučenje (33);
- izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti (21);
- rasna i druga diskriminacija (7);
- povreda ravnopravnosti (5);
- iznudiivanje iskaza (5) i
- ugrožavanje sigurnosti (5).

Znači, od 121 krivičnog dela koja su bila predmet 70 krivičnih prijava, ukupno 76 navodno izvršenih krivičnih dela odnosilo se na prethodno navedenih šest.

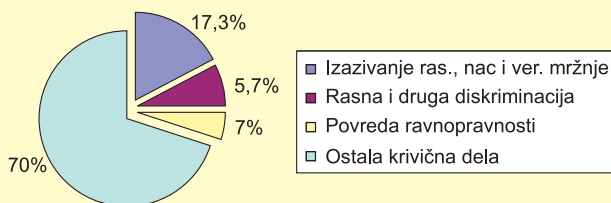
Ono što zabrinjava svakako je podatak da se čak 27,2% od ukupnog broja krivičnih dela obuhvaćenih krivičnim prijavama odnosi na krivično delo zlostavljanje i mučenje. Još više zabrinjava da su nevladine organizacije Mreža odbora za ljudska prava u Srbiji – CHRIS i Odbor za ljudska prava u Leskovcu podnele čak 18 krivičnih prijava za ovo krivično delo. Ovaj podatak trebalo bi da posluži pojedinim državnim organima kako bi povelu više računa u vezi sa edukacijom određenih kategorija službenih lica, policajaca, stražara i dr. u kazneno-popravnim zavodima, u vezi sa prevencijom i sprečavanjem mučenja i zlostavljanja, kao i drugih oblika nehumanog i degradirajućeg ponašanja i postupaka. Interesantno je da je i u Izveštaju zaštitnika građana za 2009. godinu konstatovano da se jedan (doduše manji) broj pritužbi lica lišenih slobode takođe odnosi na mučenje i nečovečno postupanje, tj. torturu u ovim kazneno-popravnim institucijama (šest).

U strukturi krivičnih dela koja se odnose na kršenje ljudskih prava, 17,3% odnosi se na krivično delo izazivanja rasne, nacionalne i verske mržnje i netrpeljivosti. Krivično delo rasna i druga diskriminacija obuhvata 5,7% od ukupnog broja krivičnih dela za koja su podnete krivične prijave, dok preostala tri krivična dela – povreda ravnopravnosti, iznuđivanje iskaza i ugrožavanje sigurnosti obuhvataju zajedno 12,3% od ukupnog broja od 25 krivičnih dela.

Nešto više od trećine krivičnih dela, tačnije 37,5% (16 od ukupno 25 krivičnih dela) obuhvaćenih krivičnim prijavama čine preostala prethodno navedena krivična dela.

Pored kršenja zabrana torture kao fundamentalnog ljudskog prava, tj. krivičnih prijava za krivično delo zlostavljanje i mučenje, tri krivična dela koja su u uskoj vezi sa povredom zabrane diskriminacije kao jednog od osnovnih principa sadržanih u članu 21 Ustava Republike Srbije, tačnije krivična dela: Izazivanje rasne, nacionalne i verske mržnje i netrpeljivosti, Rasna i druga diskriminacija i Povreda ravnopravnosti, u strukturi ukupnog broja krivičnih dela navedenih u prijavama čine čak 30% ili gotovo trećinu od ukupnog broja krivičnih dela sadržanih u krivičnim prijavama.

**Odnos krivičnih dela koja se odnose na
povredu zabrane diskriminacije prema
ostalim krivičnim delima iz prijave**

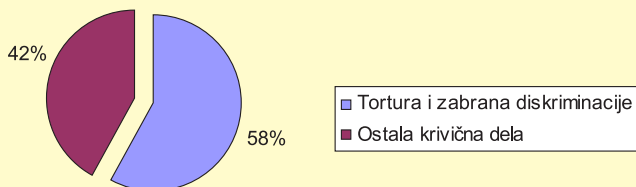

Donošenjem Zakona o zabrani diskriminacije (2009) i izborom poverenika za zaštitu ravnopravnosti (maj 2010) kao nezavisnog inokosnog kontrolnog organa koji je ustanovljen navedenim zakonom, u budućnosti se može očekivati efikasnije sprečavanje diskriminacije, otkrivanje ovakvih slučajeva, edukacija građana i službenih lica u vezi sa zabranom diskriminacije, pa i smanjenje broja krivičnih dela u čijoj je osnovi kršenje ove zabrane. Treba pomenuti i činjenicu da je poverenici Neveni Petrušić od početka maja 2010. godine do 31. septembra 2010. godine podneto 47 pritužbi usled kršenja zabrane diskriminacije.

Još jedan nezavisan inokosni organ, koji štiti prava građana i kontroliše rad organa uprave, te se u okviru svojih nadležnosti i delokruga „bavi“ i problemom kršenja zabrane diskriminacije jeste zaštitnik građana. Izveštaj zaštitnika građana za 2009. godinu značajnu pažnju poklanja upravo slučajevima koji se odnose na zabranu diskriminacije, pravima posebno ranjivih grupa i srodnim pravima i slobodama.⁶

Analizom podataka dolazimo do zaključka da se čak 58% krivičnih prijava odnose na krivična dela kojima se krše dva fundamentalna ljudska prava: zabrana torture, tj. mučenje i zlostavljanje i zabrana diskriminacije.

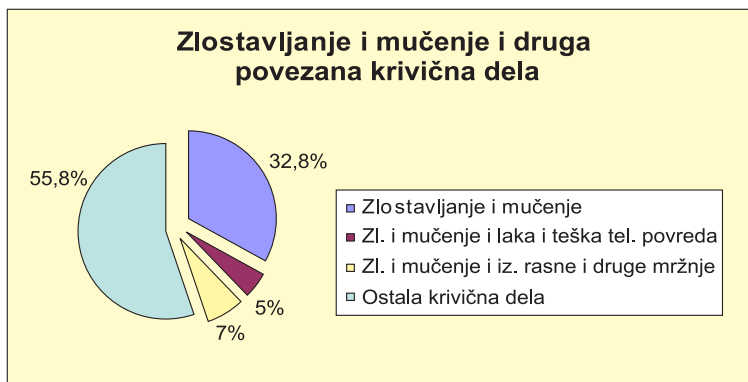
**Odnos KD koja se odnose na mučenje
i kršenje zabrane diskriminacije i ostalih KD**

6 Uporedi: Zaštitnik građana, *Izveštaj 2009*, Beograd 2010, str. 15–31; 78–84.

Daljom analizom podataka do kojih se istraživanjem došlo, primetno je da su krivične prijave za krivično delo zlostavljanje i mučenje (čl. 137 KZRS) uglavnom podnošene pretežno samo za ovo krivično delo (23 prijave) ili 32,8%.

Međutim, u nekoliko prijava, pored prijave za ovo krivično delo, krivična prijava se odnosila i na krivično delo Lake telesne povrede (čl. 122 KZRS) u dva slučaja, krivično delo Teške telesne povrede (čl. 121 KZRS) u dva slučaja, zatim, krivično delo Izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti (čl. 317 KZRS) u šest slučajeva, kao i na još šest drugih krivičnih dela.

Situacija je malo drugačija kada je reč o drugom, u krivičnim prijavama najčešće pominjanom navodno učinjenom krivičnom delu – Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti (čl. 317 KZRS). Povodom ovog krivičnog dela, krivične prijave su u manjem procentu bile izjavljivane isključivo za ovo krivično delo (u osam slučajeva), a u većem broju, tačnije u 13 slučajeva, krivična prijava je podnošena istovremeno i za pojedina druga navodno učinjena krivična dela (iz prethodno navedene grupe od 25 krivičnih dela sadržanih u krivičnim prijavama, na primer, za krivično delo Zlostavljanje i mučenje u pet slučajeva i dr.).

1.2.4. Osvrt na period od 2004. do 2006. godine i krivične prijave podnete u ovom periodu

Za ovaj period pristiglo je 29 relevantno popunjenih upitnika ovog dela istraživanja, ali zbog ranije pomenutih problema, u vezi s njima daćemo samo kraći osvrt.

Upitnici su pristigli iz devet gradova i opština u Srbiji, tačnije iz Beograda, Negotina, Kuršumlje, Novog Sada, Valjeva, Prokuplja, Niša, Leskovca, Novog Pazara, Vranja i Kruševca. U toku 2004. godine podneto je osam krivičnih prijava, u toku 2005. ukupno 19, a dve krivične prijave podnete su

2006. godine po odredbama ranije važećih zakona. Najveći broj krivičnih prijava zbog navodne povrede ljudskih prava podnet je u ovom periodu u Negotinu (šest) i Beogradu (pet), četiri u Novom Sadu, dok su tri podnete u Nišu i po dve u Leskovcu i Valjevu. Po jedna krivična prijava podneta je u Novom Pazaru i Vranju.

Prema ranijem Osnovnom krivičnom zakoniku, krivične prijave su, između ostalog, bile podnošene za krivično delo Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje, razdora ili netrpeljivosti (čl. 134), Rasna i druga diskriminacija (čl. 154) i druga. Prema ranijem Krivičnom zakonu RS, krivične prijave su najčešće podnošene zbog navodno učinjenih krivičnih dela: Povreda ravnopravnosti građana (čl. 60); Iznudivanje iskaza (čl. 65) i Zlostava u službi (čl. 66).

Kao što je to bio slučaj u prethodno detaljno analiziranom periodu od 2006. do 2010. godine, krivične prijave su po pravilu podnošene za više navodno učinjenih krivičnih dela kojima su kršena Ustavom zajamčena fundamentalna ljudska prava.

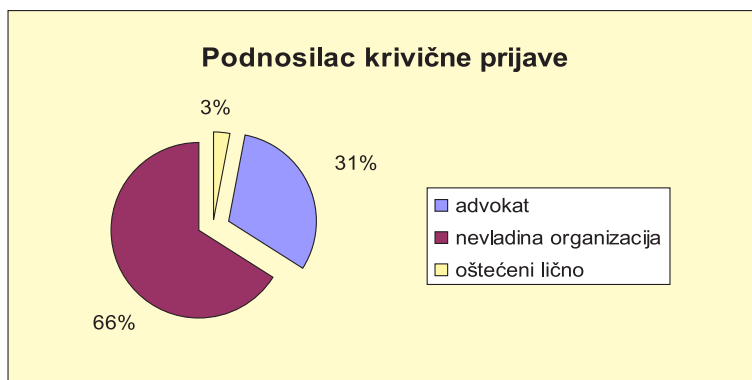
1.3. PODNOSIOCI KRIVIČNIH PRIJAVA I LICA PROTIV KOJIH JE PRIJAVA PODNETA

1.3.1. Opšti osvrt

U toku istraživanja pristiglo je 85 *upitnika* koji su bili relevantni sa stanovišta ovog dela istraživanja za period od 2004. do 2009. godine. Istraživanje je obuhvatalo nekoliko podgrupa tema u nameri da se pokaže ko podnosi krivične prijave zbog navodne povrede ljudskih prava, koje nevladine organizacije najčešće podnose krivične prijave zbog navodne povrede ljudskih prava, kakva je polna struktura fizičkih lica koja smatraju da su im povređena ljudska prava i ko su lica protiv kojih su podnete krivične prijave zbog navodne povrede ljudskih prava.

1.3.2. Podnosioci krivične prijave zbog navodne povrede ljudskih prava

Istraživanje je pokazalo da su podnosioci krivičnih prijava zbog navodne povrede ljudskih prava nevladine organizacije, građani preko svojih pravnih zastupnika, advokata i nevladinih organizacija ili sami građani. Gotovo dve trećine prijava zbog povrede ljudskih prava podnose nevladine organizacije, a jednu trećinu advokati u ime oštećene stranke. Građani se retko kada samostalno odlučuju da podnesu krivične prijave zbog povrede ljudskih prava. Analiza upitnika pokazala je da su svega dva građanina (3%), shodno zakonu, podnela samostalno krivičnu prijavu zbog povrede ljudskih prava.

Pravni osnov za podnošenje krivične prijave nalazi se u Zakoniku o krivičnom postupku, kojim je najpre utvrđeno da svako treba da prijavi krivično

delo za koje se goni po službenoj dužnosti, te da se prijava podnosi pismeno ili usmeno.⁷

Čini se da slobodan i svestan građanin treba u budućnosti češće da koristi ovaj mehanizam jer povreda ljudskih prava ugrožava i sam razvoj demokratije. Danas, u svetu u kojem dominira participativna demokratija, građanin jeste četvrta vlast i aktivan učesnik društvenih procesa.

Zato aktivnosti na ovom planu, u vidu edukacije građana i neformalnog obrazovanja, svakako mogu da budu značajan segment rada jednog dela nevladinih organizacija, naročito branitelja ljudskih prava. Upoznavanje građana sa ljudskim pravima uopšte, a u konkretnom slučaju sa mogućim načinima krivičnopravne zaštite putem prijavljivanja slučajeva koji mogu biti ili jesu slučajevi kršenja ljudskih prava, od ogromnog je značaja. Edukacija građana pokazala se kao veoma efikasan način širenja javne svesti, ali i zaštite ljudskih prava u nekim drugim oblastima, kao što je to, na primer, bio slučaj sa slobodom pristupa informacijama i drugim.

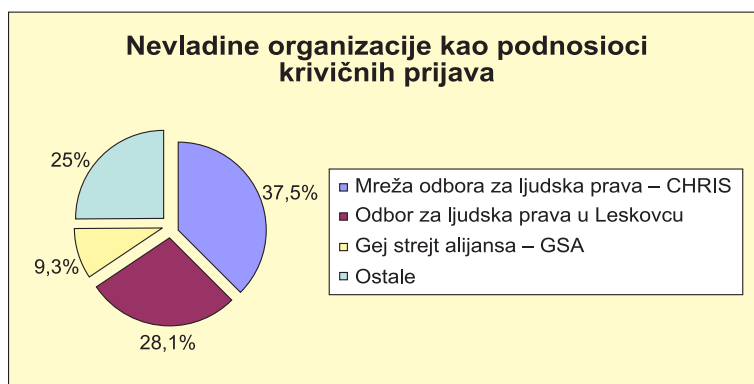
Ako uzmemo u obzir povređena prava i podnete krivične prijave, čini se da se može izvesti zaključak da se građani najčešće obraćaju nevladinim organizacijama u slučajevima kada zaključe da zaštitu svog prava ne mogu ostvariti sami. Nevladinim organizacijama često se obraćaju za pomoć i manjinske grupe ili njihovi pripadnici koji su očigledno u neravnopravnom položaju prema drugima (prema istraživanju – zatvorenici, pripadnici LGBT populacije i dr).

1.3.3. Nevladine organizacije kao podnosioci krivičnih prijava

Kada je reč o nevladinim organizacijama kao podnosiocima krivičnih prijava, na ovom mestu pomenućemo nekoliko koje su dostavile najviše ili su dale najpotpunije odgovore na dostavljeni upitnik. Ipak, napominjemo da smo očekivali mnogo bolju saradnju sa nevladinim organizacijama i bogatiji materijal od dobijenog, te i ovu činjenicu moramo uzeti u razmatranje.

Krivične prijave najčešće podnose Mreža odbora za ljudska prava u Srbiji – CHRIS, Gej strejt alijansa i Odbor za ljudska prava u Leskovcu. Od ukupno 64 prijave koje su podnele nevladine organizacije, 24 krivične prijave podnela je Mreža odbora za ljudska prava u Srbiji – CHRIS, što procentualno iznosi 37,5%, 18 je podneo Odbor za ljudska prava u Leskovcu, ili 28,1%, a šest prijava ili 9,3% Gej strejt alijansa. Preostale nevladine organizacije podnele su ukupno 16 krivičnih prijava, tačnije 25% od ukupnog broja. Naravno, ovaj podatak ne mora da bude potpuno verodostojan i u velikoj meri zavisi od toga da li su nevladine organizacije zaista i odvojile neophodno vreme za popunjavanje i slanje upitnika ili nisu.

7 Uporedi: Zakonik o krivičnom postupku, „Službeni glasnik RS“, br. 58/2004, 72/2009 i 76/2010, čl. 223, 224.

Mreža odbora za ljudska prava u Srbiji – CHRIS je za pomenuti period podnela ukupno 24 krivične prijave. U većini slučajeva krivične prijave podnete su za dela iz člana 137, st. 3 KZ – Zlostavljanje i mučenje, uglavnom za slučajeve policijske torture.

Takođe, znatan broj krivičnih prijava podnet je za dela iz člana 317, st. 1 KZ – Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti.

U ostalim slučajevima krivične prijave podnošene su za dela iz člana 181, st. 1 i člana 182, st. 1 KZ – Obljuba zloupotrebom položaja i Nedozvoljene polne radnje;

- člana 194, st. 1 KZ – Nasilje u porodici;
- članova 251 i 253 KZ – Nesavesno pružanje lekarske pomoći i Neukazivanje lekarske pomoći;
- člana 344 KZ – Nasilničko ponašanje;
- člana 278 KZ – Izazivanje opšte opasnosti;
- člana 136, st. 2 KZ – Iznudivanje iskaza.

Gej strejt alijansa – GSA pojavljuje se kao podnosilac krivične prijave u šest slučajeva. GSA je podnela krivične prijave za više krivičnih dela usled povreda pojedinih ljudskih prava. Navedenih šest krivičnih prijava odnosile su se na sledeća krivična dela i povređena prava:

- 1) ugrožavanje sigurnosti iz čl. 138 KZRS usled povrede prava na slobodu i bezbednost;
- 2) rasnu i drugu diskriminaciju iz čl. 387 KZRS usled kršenja zabrane diskriminacije i povrede prava na život i nepovredivost fizičkog i psihičkog identiteta; prava na slobodu i bezbednost; slobode mišljenja i izražavanja i slobode mirnog okupljanja;
- 3) povredu ravnopravnosti iz čl. 128 KZRS; ugrožavanje sigurnosti iz čl. 138 KZRS; sprečavanje javnog skupa iz čl. 151 KZRS; nasilničko ponašanje iz čl. 344 KZRS; dogovor za izvršenje krivičnog dela iz čl. 345

KZRS i rasna i druga diskriminacija iz čl. 387 KZRS usled povrede zabrane diskriminacije, prava na slobodu i bezbednost;

- 4) povredu ravnopravnosti iz čl. 128 KZRS; povrede slobode govora i javnog istupanja iz čl. 148 KZRS i krivičnog dela rasna i druga diskriminacija iz čl. 387 KZRS usled kršenja zabrane diskriminacije i povrede prava na život i nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta; slobode mišljenja i izražavanja; slobode medija; slobode okupljanja; prava na dostojanstvo i slobodan razvoj ličnosti i prava na slobodu kretanja;
- 5) povredu ravnopravnosti iz čl. 128 KZRS; ugrožavanje sigurnosti iz čl. 138 KZRS; sprečavanje javnog skupa iz čl. 151 KZRS; nasilničko ponašanje iz čl. 344 KZRS; dogovor za izvršenje krivičnog dela iz čl. 345 KZRS i rasna i druga diskriminacija iz čl. 387 KZRS zbog kršenja zabrane diskriminacije i povrede prava na život i nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta; prava na slobodu i bezbednost; slobodu mišljenja i izražavanja; slobodu okupljanja i prava na slobodu kretanja;
- 6) povredu ravnopravnosti iz čl. 128 KZRS; ugrožavanja sigurnosti iz čl. 138 KZRS; klevete iz čl. 171 KZRS i rasne i druge diskriminacije iz čl. 387 KZRS za povredu prava: zabrana diskriminacije; prava na život i nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta; prava na slobodu i bezbednost; slobodu mišljenja i izražavanja sloboda na privatnost (nepovredivost stana, tajnost pisama, zaštita podataka o ličnosti i prava na slobodu kretanja).

Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM i Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji – HOPS podneli su krivičnu prijavu za krivično delo izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti iz čl. 317 KZRS i rasna i druga diskriminacija iz čl. 387 KZRS usled povrede prava na život u zemlji bez rasizma, diskriminacije i govora mržnje.

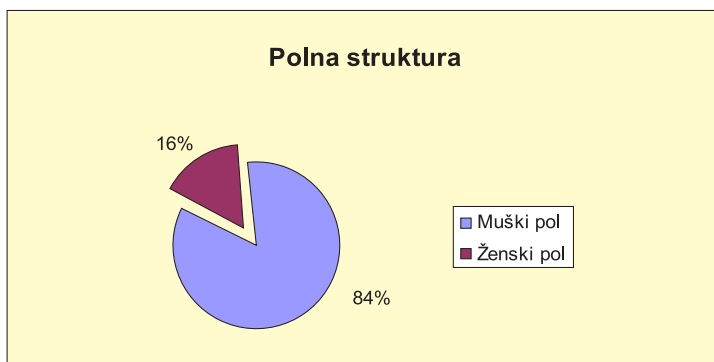
Najveći broj potpunjenih upitnika iz nevladinog sektora dobijen je od *Mreže odbora za ljudska prava u Srbiji – CHRIS*, čak 24, dok je *Odbor za ljudska prava u Leskovcu* dostavio 18 potpunjenih upitnika. Zanimljiv je podatak da je najveći broj krivičnih prijavi (14) podnet za krivično delo zlostavljanje i mučenje iz čl. 137 Krivičnog zakonika RS.

U primljenih 18 upitnika koji se odnose na krivične prijave usled krivičnog dela zlostavljanje i mučenje, u devet slučajeva podnete su pritužbe Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu. Osam upitnika sadržali su i napomenu: „mučeni u zatvoru“. U svim upitnicima kao podnosioci označene su osobe muškog pola, i u svima je navedeno da su izvršenim krivičnim delom pretrpeli štetu po život i telo. Kontaktirajući sa Odborom za ljudska prava u Leskovcu, saznali smo da je ovaj odbor podneo 38 krivičnih prijavi koje su sve zavedene pod istim brojem, a povodom mučenja zatvorenika u Kazneno-popravnom zavodu u Nišu.

1.3.4. Polna struktura fizičkih lica koja su smatrala da im je izvršenjem krivičnog dela povređeno ljudsko pravo

Struktura fizičkog lica, kada se krivična prijava odnosila na konkretno fizičko lice koje je smatralo da mu je povređeno ljudsko pravo izvršenjem konkretnog krivičnog dela prema njemu lično kao pojedincu, ukazuje na to da su navodnoj povredi ljudskih prava uglavnom izloženi pripadnici muškog pola.

U ovom segmentu istraživanja iskorišćeni su podaci iz 68 upitnika, jer se deo krivičnih prijava odnosio na učinjeno krivično delo prema neodređenom broju lica ili prema više lica, usled čega oni nisu mogli biti predmet obrade u vezi s pitanjem pola lica koje smatra da mu je zbog navodno učinjenog krivičnog dela povređeno neko ljudsko pravo.

Shodno pristiglim upitnicima, u 84% slučajeva lice koje je samostalno, preko nevladine organizacije ili advokata (punomoćnika) podnelo krivičnu prijavu jeste muškog pola, a u svega 16% slučajeva to su bile pripadnice ženskog pola.

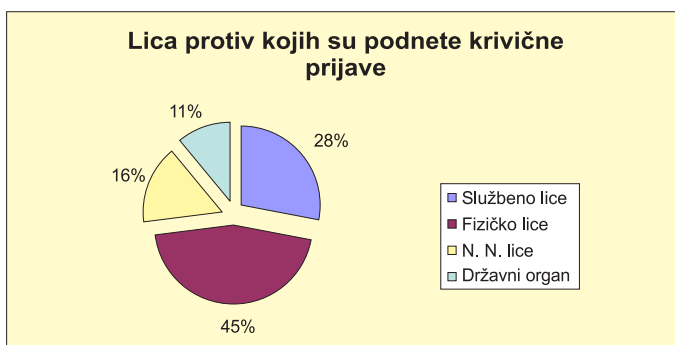
Međutim, ovaj podatak treba posmatrati isključivo kao statistički. Na osnovu njega ne može se zauzeti generalan zaključak da su pripadnici muškog pola češće „izloženi“ povredi ljudskih prava prilikom raznih krivičnih dela. To bi bio pogrešan zaključak. Razloge možda treba tražiti u manjoj spremnosti pripadnica ženskog pola da prijave slučajeve kršenja ljudskih prava prilikom učinjenih krivičnih dela i drugih razloga.

1.3.5. Lica protiv kojih su podnete krivične prijave zbog navodnog kršenja ljudskih prava

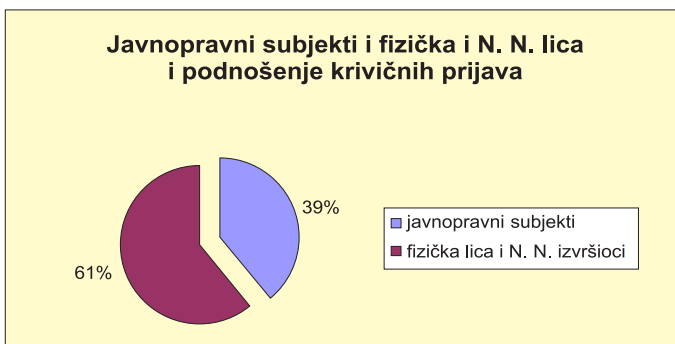
Krivične prijave usled navodne povrede ljudskih prava podnete su protiv službenih lica (čuvara, policajaca, stražara), fizičkih lica, N. N. lica i državnih organa, pri čemu je ova poslednja „kategorija“ proizašla kao posledica nedovoljno jasno formulisano pitanja u upitniku jer se krivična dela odnose isključivo na fizička lica (građane, službena lica, državne službenike i zaposlene u državnom organu, n. n. počiniocima), a ne na same državne organe. Zato

se pojam „državni organ“ koji se u ovom delu pojavljuje zapravo odnosi na zaposlenog u nekom od organa na svim nivoima.

Istraživanje je pokazalo da je najveći broj krivičnih prijava, tačnije 45% podnet usled kršenja ljudskih prava od strane drugih fizičkih lica. Međutim, 28% krivičnih prijava podneto je protiv službenih lica (policajaca, čuvara, stražara), što je svakako podatak koji zabrinjava. Jedan broj prijava usled navodne povrede ljudskih prava podnet je protiv N. N. izvršilaca (16%), dok je protiv zaposlenih u državnim organima podneto 11% prijava.

Međutim, zabrinjava podatak da ukoliko ove četiri grupe subjekata svedemo na dve, tačnije na subjekte javnog prava („državne organe“, tj. kao što smo već prethodno naveli, zaposlene u državnom organu i službena lica, tj. stražare, čuvere i dr.) i subjekte privatnog prava (fizička lica i N. N. izvršioce kao fizička lica), dolazimo do malo drugačijeg odnosa. Gotovo 40% prijava (tačnije 39%) podneto je protiv „subjekata javnog prava“, tj. zaposlenih, službenika i službenih lica.

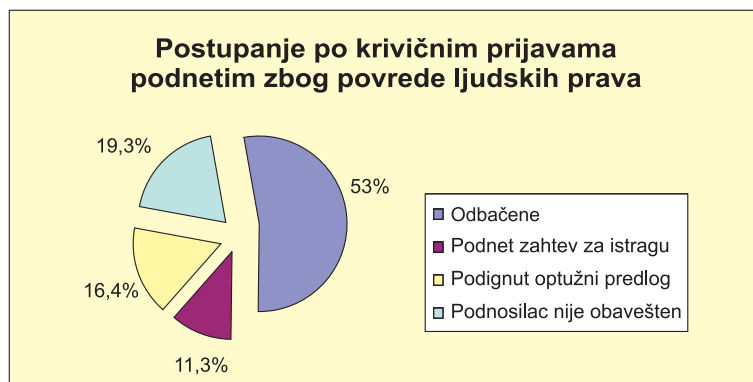
Moguće buduće kompleksno istraživanje koje bi detaljnije obuhvatilo analizu razloga zbog kojih su podnete krivične prijave protiv zaposlenih, službenika i službenih lica, moglo bi da bude dobar parametar na koji način država može da spreči njihova eventualna nezakonita i nepravilna postupanja, a time i broj krivičnih prijava zbog povrede ljudskih prava.

1.4. RAD I POSTUPANJE JAVNOG TUŽIOCA

1.4.1. Postupanje javnog tužioca po podnetim prijavama zbog navodne povrede ljudskih prava

I u ovom delu istraživanja korišćeno je 79 *pristiglih upitnika*, tačnije delovi upitnika u kojima su bili sadržani neophodni relevantni podaci. Njima je takođe obuhvaćeno nekoliko podgrupa tema u nameri da se pokaže kako postupaju javni tužilac po podnetim prijavama, razloge zbog kojih je došlo do odbacivanja krivičnih prijava, zatim, da li je podnosilac obavešten o odbacivanju krivične prijave i da li je lice koje smatra da je kakvim postupanjem njegovo ljudsko pravo bilo povređeno, nakon odbacivanja krivične prijave od strane tužilaštva nastavilo sa postupkom po privatnoj tužbi. Na kraju, ispitanici su „ocenili“ i da li imaju poverenja u rad tužilaštva.

Sa stanovišta rada tužilaštva po podnetim krivičnim prijavama zbog navodne povrede ljudskih prava, najpre možemo konstatovati da u najvećem broju slučajeva tužilaštvo odbacuje krivične prijave koje se odnose na navodne povrede ljudskih prava. U nešto više od 50% slučajeva (tačnije u 42 slučaja) u navedenom uzorku tužilaštvo je krivičnu prijavu odbacilo.

Međutim, najpre se mora konstatovati da je reč o statističkom podatku koji u ovom poglavlju istraživanja treba uzeti sa rezervom. Podatak je verodostojan, ali se može posmatrati iz različitih uglova i na različite načine. Tek nakon analize pristiglih upitnika u kojima su ispitanici navodili razloge usled kojih je krivična prijava odbacena, može se „izvući“ zaključak da li tužilaštvo, tj. javni tužioci bez ikakvog formalnog ili faktičkog razloga odbacuju podnetu

prijavu. Za to je potrebno izvršiti „dubinsko“ istraživanje, o čemu će više reći biti kasnije, tačnije u delu istraživanja koji je na to i bio usmeren.

Međutim, ono što možda može na ovom mestu da bude značajan podatak jeste to da je u svim slučajevima sem jednog, kada je krivična prijava podneta protiv službenog lica, ona bila i odbačena. Zahtev za sprovođenje istrage isključivo je podnošen protiv fizičkih lica. Procenat podnetih zahteva za sprovođenje istrage u odnosu na ukupan uzorak veoma je mali, tačnije iznosi 11,3% (devet slučajeva).

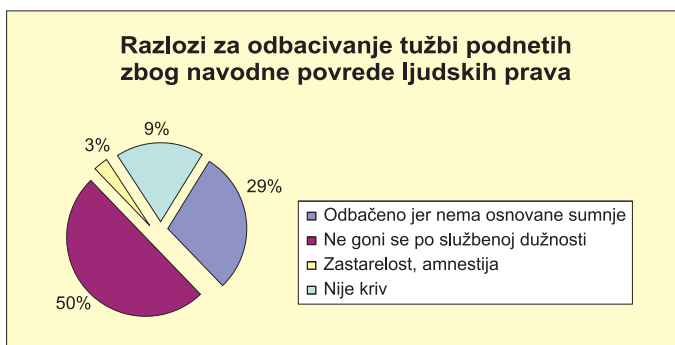
Kada je reč o podizanju optužnog predloga, situacija je malo bolja. Optužni predlog je na pomenutom uzorku podignut u 13 slučajeva (16,4%). Međutim, ponovo možemo uočiti da nijedan optužni predlog nije podignut protiv službenog lica (odnosno jeste jedan, ako se pod službenim licem podrazumevao zaposleni u državnom organu). Optužni predlog tako je bio podignut gotovo isključivo protiv fizičkog (ili N. N. lica). Ovo su već informacije i podaci koji zabrinjavaju jer mogu da budu osnov za sumnju da službena lica imaju pred tužilaštvom, tj. javnim tužiocem drugačiji tretman u odnosu na druga fizička lica.

Takođe, zabrinjava i podatak da u skorbu jedne četvrtine slučajeva, tačnije 19,3% u odnosu na ukupni uzorak, podnosilac prijave (njegov pravni zastupnik) nije obavešten ili nema nikakvu povratnu informaciju šta se sa njegovom krivičnom prijavom dešava ili se desilo. Čini se da slučajevi „navodnog“ kršenja ljudskih prava zahtevaju malo drugačiju „obradu“ ili, ako ništa drugo, drugačiju komunikaciju prema podnosiocu prijave, koji bi bio redovno obaveštavan šta se povodom konkretne prijave preduzima i pre odbacivanja prijave ili podnošenja zahteva za sprovođenje istrage, odnosno optužnog predloga.

1.4.2. Razlozi za odbacivanje tužbi podnetnih zbog navodne povrede ljudskih prava

Na osnovu rezultata upitnika u 42 slučaja (53%), tužilaštvo je odbacilo krivičnu prijavu. Istraživanje je pokazalo da, ukoliko se uzmu u obzir četiri zakonska razloga usled kojih dolazi do odbacivanja krivične prijave, najčešće navođeni razlog jeste da je reč o krivičnom delu za koje se ne goni po službenoj dužnosti. Taj razlog za odbacivanje krivičnih prijava odnosio se na 50% slučajeva (konkretno 21 slučaj). U 28,5% slučajeva, kao razlog za odbacivanje krivične prijave navodi se to što nema osnovane sumnje da je izvršeno krivično delo (12 slučajeva).

Tužilaštvo je odbacilo krivičnu prijavu u 9% slučajeva jer, po njegovoj oceni, nije reč o krivičnom delu (tri slučaja), a u jednom slučaju razlog je bila zastarelost (3%). Treba napomenuti da jedan broj ispitanika, nažalost, u upitniku nije odgovorio na ovo pitanje (tri upitnika).

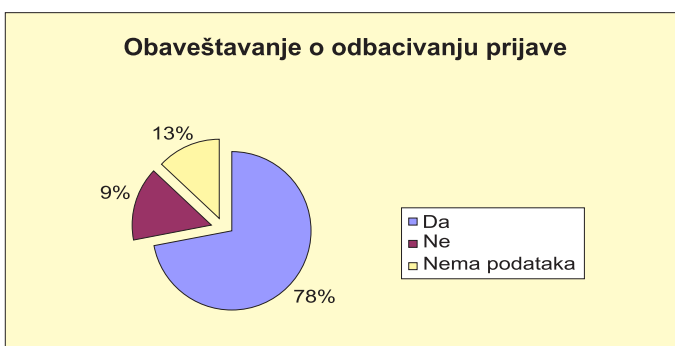

Znači, na osnovu ovih, ipak, limitiranih podataka, možemo zaključiti da najčešći razlog za odbacivanje krivičnih prijava koje se odnose na povrede ljudskih prava jeste to što je reč o krivičnim delima koja se ne gone po službenoj dužnosti, a zatim, što nije postojala osnovana sumnja da je krivično delo zaista i izvršeno. Na ovaj način, stiče se utisak, uglavnom je zadovoljena „forma“ odbacivanja, ali pitanje sadržine i dalje ostaje otvoreno.

1.4.3. Obaveštenje podnosiocu o odbacivanju prijave

Podnosioci krivične prijave uglavnom su obavešteni o njenom odbacivanju. To se odnosi na 78% slučajeva. U nešto manje od 10% slučajeva, međutim, podnosioci o tome nisu obavešteni.

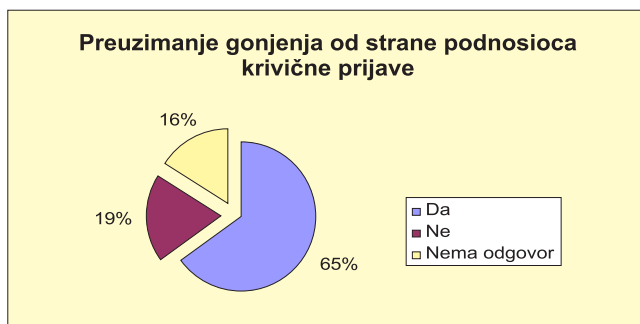
Iako je na prvi pogled reč o relativno malom broju slučajeva kada podnosilac krivične prijave nije obavešten o njenom odbacivanju (svega tri slučaja), činjenica je da je i uzorak bio mali, pa je predlog da se ova pojava, odnosno njene tendencije prate u nekim budućim istraživanjima.

Još jednom skrećemo pažnju da jedan broj ispitanika nije dao odgovor na ovo konkretno postavljeno pitanje (13%), što treba da zabrine, jer ispitanici nisu posvetili dovoljno pažnje popunjavanju upitnika.

1.4.4. Preuzimanje gonjenja od strane podnosioca krivične prijave

Jedan od prethodnih delova istraživanja pokazao je da je određeni broj krivičnih prijava odbačen jer nije reč o krivičnim delima koja se gone po službenoj dužnosti. Ukoliko javni tužilac odustane od gonjenja, gonjenje može da preuzme podnositelj krivične prijave. Međutim, to je svakako ono što potencijalnog privatnog tužioca zabrinjava ili može da obeshrabri.

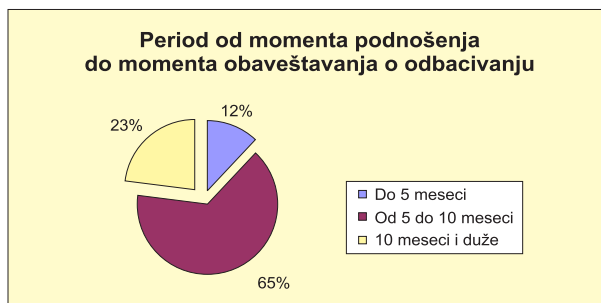
Međutim, rezultati istraživanja i odgovori ispitanika pokazuju da podnosioci prijave ipak u dve trećine slučajeva ne odustaju. U 65% slučajeva, podnositelj prijave je preuzeo krivično gonjenje, dok se u 19% slučajeva to nije desilo.

I na ovom mestu skrećemo pažnju da jedan broj ispitanika nije dao odgovor na ovo konkretno postavljeno pitanje (16%), te ponovo konstatujemo da ispitanici nisu posvetili dovoljno pažnje popunjavanju upitnika.

1.4.5. Period od momenta podnošenja do momenta obaveštavanja o odbacivanju prijave

Deo ovog istraživanja odnosio se i na „efikasnost“ rada tužilaštva po podnetim krivičnim prijavama koje se odnose na povrede ljudskih prava, bar kada je reč o „efikasnosti“ odbacivanja prijave.

Već na prvi pogled čini se da tužilaštvu treba dosta vremena da bi, postupajući po krivičnoj prijavi koja se odnosi na moguću povredu ljudskih prava, istu i odbacio, odnosno obavestio podnosioca prijave da je njegova prijava odbačena.

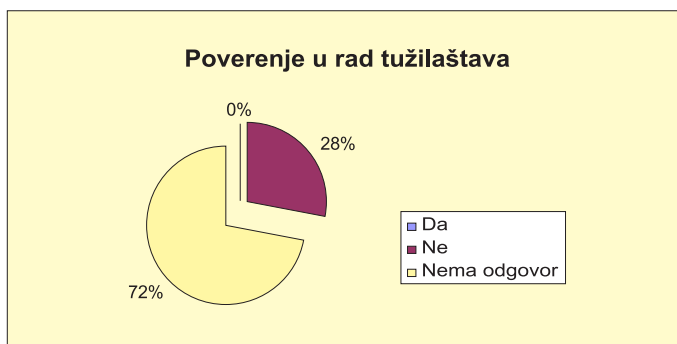

U najmanjem broju situacija, po odgovorima ispitanika, taj period je do pet meseci, odnosno 12%. Najčešće, krivična prijava se odbacuje u roku od pet do 10 meseci, za šta se izjasnilo 17 ispitanika ili 65% onih čije su krivične prijave odbačene. Ipak, zabrinjava činjenica da gotovo jedna četvrtina ispitanika (23%) nije bila obavještena o odbacivanju prijave ni nakon 10 meseci od dana podnošenja krivične prijave. Ono što se može zaključiti jeste da tužilaštvo nije baš brzo i „ekspeditivno“ kada je reč o razmatranju i odbacivanju krivičnih prijava koje se odnose na navodna kršenja ljudskih prava, što zabrinjava. Reč je o negativnoj tendenciji, koja ukazuje na negativan odnos tužilaštva prema ovakvim prijavama.

1.4.6. Poverenje u rad tužilaštva

Najveći broj poslatih upitnika nije sadržao odgovor na pitanje da li podnosilac prijave ima poverenje u rad tužilaštva, tačnije, čak 72% ispitanika nije želelo da odgovori na ovo pitanje. Ovo može da bude interesantan podatak, naročito ako se ima na umu da nijedan ispitanik nije direktno odgovorio da nema poverenje u rad tužilaštva.

S druge strane, 28% ispitanika koji su u upitniku odgovorili na ovo pitanje imaju poverenje u rad tužilaštva. Iz ovih podataka ne može se izneti jasan stav da li su podnosioci krivičnih prijava u većem procentu zadovoljni ili nezadovoljni radom tužilaštva po podnetim krivičnim prijavama zbog povrede ljudskih prava. Međutim, činjenica da gotovo dve trećine ispitanika nije želelo da odgovori na ovo pitanje u velikoj meri govori sama za sebe.

Stiče se utisak da podnosioci krivičnih prijava nisu želeli da daju direktan odgovor na ovo pitanje, pri čemu se razlozi za to mogu tumačiti na različite načine.

D O D A T A K I UPITNIK

Opšti podaci o podnosiocu krivične prijave (upisati odgovor u prazno polje u tabeli)

ime i prezime podnosioca prijave – inicijali	
godine starosti	
zanimanje	
stručna sprema	
pol	
mesto prebivališta	
pripadnost nacionalnoj manjinskoj grupi	DA NE
pripadnost manjinskoj grupi	DA NE

1. Krivičnu prijavu sam podneo/la javnom tužiocu _____
(opštinskog/okružnog) suda u _____ (naziv mesta).
2. Krivična prijava je podneta u godini (zaokruži slovo ispred godine):
a) 2004. b) 2005. c) 2006. d) 2007. e) 2008. f) 2009.
3. Krivičnu prijavu sam podneo/ la za krivično delo iz čl. _____
Krivičnog zakonika Republike Srbije.
– zbog kršenja ljudskog prava _____
(navesti kog – spisak se nalazi na kraju upitnika)
4. Krivičnu prijavu sam podneo kao (zaokruži slovo ispred ponuđenog odgovora):
a) pojedinac,
b) radna organizacija,
c) državni organ,
e) _____

5. Krivičnu prijavu sam podneo (zaokruži slovo ispred ponuđenog odgovora):
- a) lično,
 - b) obratio sam se advokatu,
 - c) obratio sam se organu unutrašnjih poslova,
 - d) _____
6. Prijava je podneta protiv (navedite naziv):
- a) fizičkog lica _____,
 - b) državnog organa _____,
 - c) poslodavca _____,
 - d) _____.
7. Javni tužilac je krivičnu prijavu (zaokruži slovo ispred ponuđenog odgovora):
- a) odbacio,
 - b) podneo zahtev za sprovođenje istrage,
 - c) podigao optužnicu,
 - d) nisam obavešten / nemam nikakvu informaciju.
8. Od dana podnošenja krivične prijave do podizanja optužnice proteklo je:
- a) _____ meseci,
 - b) _____ godina.

Ako je Vaša krivična prijava odbačena, popunite sledeće:

9. Krivična prijava je odbačena zbog toga što (zaokruži slovo ispred ponuđenog odgovora):
- a) ne postoji osnovana sumnja da je osumnjičeni izvršio krivično delo,
 - b) za prijavljeno krivično delo ne goni se po službenoj dužnosti,
 - c) nastupila je zastarelost ili je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje,
 - d) prijavljeno delo nije krivično delo.
10. Da li ste obavešteni o tome da je Vaša krivična prijava odbačena? (zaokruži slovo ispred ponuđenog odgovora)
- a) DA b) NE
11. Ako je Vaša krivična prijava odbačena, da li ste preuzeli gonjenje kao oštećeni? (zaokruži slovo ispred ponuđenog odgovora)
- a) DA b) NE

11.1. Ukoliko niste nastavili krivični postupak, navedite razlog zbog čega

12. Da li imate poverenja u rad javnog tužilaštva? (zaokruži slovo ispred ponuđenog odgovora)

a) DA b) NE

13. Da li znate nekoga iz Vaše okoline ko je podneo krivičnu prijavu? (zaokruži slovo ispred ponuđenog odgovora)

a) DA b) NE

13.1. Ukoliko Vam je poznato za koje krivično delo je podneta krivična prijava, navedite koje

14. Krivičnim delom sam pretrpeo štetu na / oštećeno mi je:

- a) imovina,
- b) život i telo,
- c) pravo na _____
(navesti neko od ponuđenih ljudskih prava sa spiska na kraju upitnika)

15. Dodatne napomene (u slučaju da smo nešto propustili da Vas pitamo a smatrate da je važno da nam to i saopštite):

LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

I. Lična prava i slobode

1. Zabrana diskriminacije
2. Pravo na dostojanstvo i slobodan razvoj ličnosti
3. Pravo na život i nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta
4. Zabrana ropstva, položaja sličnog ropstvu i prinudnog rada
5. Pravo na slobodu i bezbednost
6. Postupanje s licem lišenim slobode i dopunska prava u slučaju lišenja slobode bez odluke suda
7. Prava pritvorenih lica
8. Pravo na pravično suđenje
9. Posebna prava okrivljenih
10. Pravna sigurnost u kaznenom pravu
11. Pravo na rehabilitaciju i naknadu štete
12. Pravo na jednaku zaštitu prava i na pravno sredstvo
13. Pravo na pravnu ličnost
14. Pravo na državljanstvo
15. Sloboda kretanja
16. Pravo na privatnost (nepovredivost stana, tajnost pisama i drugih sredstava opštenja, zaštita podataka o ličnosti)
17. Pravo na duhovni integritet ličnosti (sloboda misli, savesti i veroispovesti; prigovor savesti; sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti)

II. Politička prava i slobode

1. Sloboda mišljenja i izražavanja
2. Sloboda medija
3. Pravo na obaveštenost i na pristup podacima u posedu javnih vlasti
4. Biračko (izborno) pravo
5. Pravo na učešće u upravljanju javnim poslovima
6. Sloboda okupljanja
7. Sloboda udruživanja i
8. Pravo na peticiju

D O D A T A K II
NAJČEŠĆA KRIVIČNA DELA ZA KOJA SU
PODNOŠENE PRIJAVE ZBOG NAVODNE
POVREDE LJUDSKIH PRAVA
KRIVIČNI ZAKONIK REPUBLIKE SRBIJE

„Službeni glasnik RS“, br. 85/05; 88/05
– ispr. i 107/05 – ispr. 111/09
(izvod)

Povreda ravnopravnosti

Član 128.

(1) Ko zbog nacionalne ili etničke pripadnosti, rasi ili veroispovesti ili zbog odsustva te pripadnosti ili zbog razlika u pogledu političkog ili drugog ubeđenja, pola, jezika, obrazovanja, društvenog položaja, socijalnog porekla, imovnog stanja ili nekog drugog ličnog svojstva, drugome uskrati ili ograniči prava čoveka i građanina utvrđena Ustavom, zakonima ili drugim propisima ili opštim aktima ili potvrđenim međunarodnim ugovorima ili mu na osnovu ove razlike daje povlastice ili pogodnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

Iznudivanje iskaza

Član 136.

(1) Službeno lice koje u vršenju službe upotrebi silu ili pretnju ili drugo nedopušteno sredstvo ili nedopušten način u nameri da iznudi iskaz ili neku drugu izjavu od okrivljenog, svedoka, veštaka ili drugog lica, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Ako je iznudivanje iskaza ili izjave praćeno teškim nasiljem ili ako su usled iznudenog iskaza nastupile naročito teške posledice za okrivljenog u krivičnom postupku, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

Zlostavljanje i mučenje

Član 137.

(1) Ko zlostavlja drugog ili prema njemu postupa na način kojim se vređa ljudsko dostojanstvo, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko primenom sile, pretnje, ili na drugi nedozvoljeni način drugome nanese veliki bol ili teške patnje s ciljem da od njega ili od trećeg lica dobije

priznanje, iskaz ili drugo obaveštenje ili da se on ili neko treće lice zastraši ili nezakonito kazni, ili to učini iz druge pobude zasnovane na bilo kakvom obliku diskriminacije, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako delo iz st. 1. i 2. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se za delo iz stava 1. zatvorom od tri meseca do tri godine, a za delo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

Ugrožavanje sigurnosti

Član 138.

(1) Ko ugrozi sigurnost nekog lica pretnjom da će napasti na život ili telo tog lica ili njemu bliskog lica, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini prema više lica ili ako je delo izazvalo uznemirenost građana ili druge teške posledice, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(3) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini prema predsedniku Republike, narodnom poslaniku, predsedniku Vlade, članovima Vlade, sudiji Ustavnog suda, sudiji, javnom tužiocu i zameniku javnog tužioca i licu koje obavlja poslove od javnog značaja u oblasti informisanja u vezi sa poslovima koje obavlja, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Povreda prava na podnošenje pravnog sredstva

Član 147.

(1) Ko spreči drugog da koristi pravo na podnošenje molbe, prijave, tužbe, žalbe, prigovora, drugog pravnog sredstva, kao i drugog podneska, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Povreda slobode govora i javnog istupanja

Član 148.

(1) Ko drugom na protivpravan način uskrati ili ograniči slobodu govora ili javnog istupanja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Sprečavanje javnog skupa

Član 151.

(1) Ko silom, pretnjom, obmanom ili na drugi način spreči ili ometa javni skup koji je organizovan u skladu sa zakonom, ukoliko nisu ostvarena obeležja nekog drugog težeg krivičnog dela, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Kleveta Član 171.

(1) Ko za drugog iznosi ili pronosi štogod neistinito što može škoditi njegovoj časti ili ugledu, kazniće se novčanom kaznom „od trideset do sto dvadeset dnevnih iznosa ili novčanom kaznom od dvadeset hiljada do dvesta hiljada dinara“.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno putem štampe, radija, televizije ili sličnih sredstava ili na javnom skupu, učinilac će se kazniti novčanom kaznom „od šezdeset do sto osamdeset dnevnih iznosa ili novčanom kaznom od trideset do trista hiljada dinara“.

(3) Ako je ono što se neistinito iznosi ili pronosi dovelo do teških posledica za oštećenog, učinilac će se kazniti novčanom kaznom „od šezdeset do sto osamdeset dnevnih iznosa ili novčanom kaznom od trideset do trista hiljada dinara“.

Obljuba zloupotrebom položaja Član 181.

(1) Ko zloupotrebom svog položaja navede na obljubu ili sa njom izjednačen čin lice koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Nastavnik, vaspitač, staralac, usvojlac, roditelj, očuh, maćeha ili drugo lice koje zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa maloletnikom koji mu je poveren radi učenja, vaspitavanja, staranja ili nege, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(3) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno prema detetu, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(4) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana imalo za posledicu trudnoću, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1. zatvorom od šest meseci do pet godina, za delo iz stava 2. zatvorom od dve do dvanaest godina, a za delo iz stava 3. zatvorom od tri do petnaest godina.

(5) Ako je usled dela iz stava 3. ovog člana nastupila smrt deteta, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do osamnaest godina.

Nedozvoljene polne radnje Član 182.

(1) Ko pod uslovima iz čl. 178. st. 1. i 2, 179. stav 1, 180. stav 1. i 181. st. 1. do 3. ovog zakonika izvrši neku drugu polnu radnju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila teška telesna povreda lica prema kojem je delo izvršeno ili ako je delo izvršeno od strane više lica ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je delo izvršeno, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

Nasilje u porodici

Član 194.

(1) Ko primenom nasilja, pretnjom da će napasti na život ili telo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, telesni integritet ili duševno stanje člana svoje porodice, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila teška telesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili su učinjena prema maloletnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1, 2. i 3. ovog člana nastupila smrt člana porodice, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina.

(5) Ko prekrši mere zaštite od nasilja u porodici koje mu je sud odredio na osnovu zakona, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti

Član 317.

(1) Ko izaziva ili raspiruje nacionalnu, rasnu ili versku mržnju, ili netrpeljivost među narodima ili etničkim zajednicama koje žive u Srbiji, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prinudom, zlostavljanjem, ugrožavanjem sigurnosti, izlaganjem poruzi nacionalnih, etničkih ili verskih simbola, oštećenjem tuđih stvari, skrnavljenjem spomenika, spomen-obeležja ili grobova, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ko delo iz st. 1. i 2. ovog člana vrši zloupotrebom položaja ili ovlašćenja ili ako je usled tih dela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posledica za zajednički život naroda, nacionalnih manjina ili etničkih grupa koje žive u Srbiji, kazniće se za delo iz stava 1. zatvorom od jedne do osam godina, a za delo iz stava 2. zatvorom od dve do deset godina.

Zloupotreba službenog položaja

Član 359.

(1) Službeno ili odgovorno lice koje iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granice svog službenog ovlašćenja ili nevršenjem svoje službene dužnosti pribavi sebi ili drugom fizičkom ili pravnom licu kakvu korist, drugom nanese kakvu štetu ili teže povredi prava drugog, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je izvršenjem dela iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu preko četrsto pedeset hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako vrednost pribavljene imovinske koristi prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

Nesavestan rad u službi

Član 361.

(1) Službeno lice koje kršenjem zakona ili drugih propisa ili opštih akata, propuštanjem dužnosti nadzora ili na drugi način očigledno nesavesno postupa u vršenju službe, iako je bilo svesno ili je bilo dužno i moralo biti svesno da usled toga može nastupiti teža povreda prava drugog ili imovinska šteta, pa takva povreda, odnosno šteta u iznosu koji prelazi četrsto pedeset hiljada dinara i nastupi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do teške povrede prava drugog ili je nastupila imovinska šteta u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Odgovorno lice u ustanovi ili drugom subjektu, osim onih koja se bave privrednom delatnošću, koje učini delo iz st. 1. i 2. ovog člana, kazniće se kaznom propisanom za to delo.

Rasna i druga diskriminacija

Član 387.

(1) Ko na osnovu razlike u rasi, boji kože, verskoj pripadnosti, nacionalnosti, etničkom poreklu ili nekom drugom ličnom svojstvu krši osnovna ljudska prava i slobode zajamčene opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i ratifikovanim međunarodnim ugovorima od strane Srbije, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se ko vrši proganjanje organizacija ili pojedinaca zbog njihovog zalaganja za ravnopravnost ljudi.

(3) Ko širi ideje o superiornosti jedne rase nad drugom ili propagira rasnu mržnju ili podstiče na rasnu diskriminaciju, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(4) Ko širi ili na drugi način učini javno dostupnim tekstove, slike ili svako drugo predstavljanje ideja ili teorija koje zagovaraju ili podstrekavaju mržnju, diskriminaciju ili nasilje, protiv bilo kojeg lica ili grupe lica, zasnovanih na rasi, boji kože, verskoj pripadnosti, nacionalnosti, etničkom poreklu ili nekom drugom ličnom svojstvu, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(5) Ko javno pretilo da će protiv lica ili grupe lica zbog pripadnosti određenoj rasi, boji kože, veri, nacionalnosti, etničkom poreklu ili zbog nekog drugog ličnog svojstva, izvršiti krivično delo za koje je zaprećena kazna zatvora veća od četiri godine zatvora, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

SADRŽAJ

UVODNA REČ	5
1. ISTRAŽIVANJE: Rad i efikasnost javnog tužilaštva u vezi sa krivičnim prijavama koje se odnose na povrede ljudskih prava	9
1.1. Opšti osvrt	9
1.2. Posmatrani period i struktura krivičnih dela u prijavama zbog navodnih povreda ljudskih prava	10
1.2.1. Period na koji se istraživanje odnosilo i mesto u kome je krivična prijava podneta.	10
1.2.2. Struktura krivičnih dela obuhvaćenih krivičnim prijavama.	12
1.2.4. Osvrt na period od 2004. do 2006. godine i krivične prijave podnete u ovom periodu	16
1.3. Podnosioci krivičnih prijava i lica protiv kojih je prijava podneta ...	18
1.3.1. Opšti osvrt	18
1.3.2. Podnosioci krivične prijave zbog navodne povrede ljudskih prava	18
1.3.3. Nevladine organizacije kao podnosioci krivičnih prijava	19
1.3.4. Polna struktura fizičkih lica koja su smatrala da im je izvršenjem krivičnog dela povređeno ljudsko pravo	22
1.3.5. Lica protiv kojih su podnete krivične prijave zbog navodnog kršenja ljudskih prava.	22
1.4. Rad i postupanje javnog tužioca	24
1.4.1. Postupanje javnog tužioca po podnetim prijavama zbog navodne povrede ljudskih prava	24
1.4.2. Razlozi za odbacivanje tužbi podnetih zbog navodne povrede ljudskih prava	25
1.4.3. Obaveštenje podnosiocu o odbacivanju prijave	26
1.4.4. Preuzimanje gonjenja od strane podnosilaca krivične prijave.	27
1.4.5. Period od momenta podnošenja do momenta obaveštavanja o odbacivanju prijave.	27
1.4.6. Poverenje u rad tužilaštva	28
DODATAK I – Upitnik	29
LJUDSKA PRAVA I SLOBODE	32
DODATAK II – Najčešća krivična dela za koja su podnošene prijave zbog navodne povrede ljudskih prava	33

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

342.72/.73(497.11)

347.963(497.11)

RAD i efikasnost javnog tužilaštva u vezi sa krivičnim prijavama koje se odnose na povrede ljudskih prava : istraživanje / [priredio] Centar za mir i razvoj demokratije. – Beograd : Centar za mir i razvoj demokratije, 2012 (Beograd : Dosije studio). – 39 str. : graf. prikazi ; 24 cm

Tiraž 300. – Str. 5–8: Uvodna reč / Marina Jelić. – Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-82297-91-8

1. Центар за мир и развој демократије (Београд)

a) Људска права – Заштита – Србија

b) Јавно тужилаштво – Србија

COBISS.SR-ID 190947084

ISBN 978-86-82297-91-8

